

فصلنامه علمی پژوهش و برنامه‌ریزی شهری

سال ۱۱، شماره پیاپی ۴۲، پاییز ۱۳۹۹

شاپا چاپی: ۲۲۲۸-۵۲۲۹ - شاپا الکترونیکی: ۲۴۷۶-۳۸۴۵

<http://jupm.miau.ac.ir>

مقاله پژوهشی

سنجش و ارزیابی وضعیت مؤلفه‌های سرزندگی شهری از منظر شهروندان (مطالعه موردی: شهر ارومیه)

رباب حسین زاده: استادیار گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

اسماعیل صفرعلی زاده: استادیار گروه جغرافیای شهری، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

دریافت: ۱۳۹۷/۱۲/۶ صص ۱۶۴-۱۵۳ پذیرش: ۱۳۹۸/۶/۲

چکیده

در حال حاضر شهرها به‌مثابه موجودات زنده، نیازمند سرزندگی و نشاط هستند. خلق و ارتقای سرزندگی در یک فضای شهری، مستلزم همسو بودن ویژگی‌های فضا در پاسخگویی به نیازهای شهروندان بوده که به‌نوبه خود می‌تواند افزایش حضور مستمر و کیفیت زندگی آن‌ها را به دنبال داشته باشد. این پژوهش باهدف سنجش و ارزیابی شاخص‌های سرزندگی شهری در شهر ارومیه صورت گرفته است. جامعه آماری موردبررسی، شامل شهروندان مناطق ۵ گانه شهر ارومیه بوده که حجم نمونه در این پژوهش ۳۸۳ نفر و روش نمونه‌گیری از نوع نمونه‌گیری تصادفی است. این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و بر مبنای راهبرد پژوهش، از نوع پیمایشی است که از پرسش‌نامه برای جمع‌آوری داده‌ها استفاده شده است. روایی پرسشنامه با استفاده از روایی محتوایی و پایایی آن از طریق آلفای کرونباخ (۰/۷۸۵) به دست آمد. برای تحلیل داده‌ها رگرسیون چند متغیره، آماره تی تک نمونه‌ای و آزمون کروسکال با استفاده از نرم‌افزار SPSS استفاده شد. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که بین پایگاه اجتماعی- اقتصادی شهروندان و میزان سرزندگی شهری در شهر ارومیه با استفاده از مؤلفه‌های تحصیلات و مدت سکونت در منطقه رابطه معناداری وجود دارد. یافته‌های دیگر نشان داد در بین مؤلفه‌های مورد مطالعه، بعد اجتماعی با میانگین (۳/۰۱) دارای بیشترین رتبه بوده و پس از آن به ترتیب بعد فضایی (۲/۵۳) در رتبه دوم، بعد اقتصادی (۲/۱۴) در رتبه سوم و بعد تجربی (۲/۱۰) در رتبه چهارم قرار دارد. در نهایت می‌توان نتیجه‌گیری کرد که وضعیت مؤلفه‌های سرزندگی شهری از نظر شهروندان به‌صورت یکسان نبوده است.

واژگان کلیدی: فضای شهری، سرزندگی و نشاط، سرزندگی شهری، کیفیت زندگی، شهر ارومیه.

مقدمه:

امروزه شهرهای موفق شهرهایی هستند که متناسب با ارزش‌ها، هنجارها و خواست‌های ساکنینش توسعه یافته و فضاهایی خالق، پویا و سرزنده را برای حضور آنان فراهم می‌آورند (Sattari Fard, 2015: 141)؛ و برای همه سنین جاذب باشد (Shamsoddini and Nasibi, 2019: 84). با پیشرفت شهرها و صنعتی شدن آن‌ها در قرن حاضر بخصوص شهرنشینی در کلان‌شهرها باعث به وجود آمدن ناهنجاری‌های زیادی شده است؛ و شهرنشینی به‌عنوان پدیده‌ای که در اثر تداخل جنبه‌های مختلف و ضروری زندگی مدرن، مظهر شبکه‌ای از روابط پیچیده اجتماعی شده است، بستر و شکل‌دهنده بسیاری از چالش‌های اساسی از جمله خشونت، ناامنی (Yaghafouri & Kashefi Doost, 2018: 58)، بهره‌کشی و فقر در زندگی شهروندان است (Pakzad, 2005: 282). با توجه به چالش‌ها و مسائل شهری، یک فضای شهری سرزنده و پویا برآیندی از حضور چشمگیر افراد و تداوم آن در ساعات مختلف شبانه‌روز است (Hosseini Mofrad and Dolayi, 2013: 3). سرزندگی مفهومی اعم از فضای شهری بوده و در دو سطح خرد و کلان قابل تعریف است؛ سرزندگی در سطح کلان، علاوه بر سرزندگی فضای شهر، مفاهیمی چون عدالت، کارآمدی، سازگاری، انعطاف‌پذیری، کیفیت محیطی را در برمی‌گیرد که در نهایت سرزندگی شهر در صورت پایداری به زیست‌پذیری منجر خواهد شد (Khosto and Saeedi Razvan, 2010: 7). به‌طور کلی، مفهوم سرزندگی مربوط به آخرین دهه قرن بیستم است (Appleiardi, 1981; Appleiardi & Lintel, 1972; Jacobs & Appleiardi, 1987; Bosselman et al., 1999). جیکوبز و اپلیارد (۱۹۸۷)، بر مفهوم سرزندگی به‌عنوان یکی از اهداف دستیابی به محیط شهری با کیفیت و سرزنده تأکید کردند (اخوان و همکاران، ۱۳۹۶: ۳۰). در شکل شهر خوب، لینچ (۱۹۸۴)، حیات شهری را به‌عنوان درجه‌ای از شکل شهری که از عملکردهای حیاتی، الزامات و قابلیت‌های بیولوژیکی انسان پشتیبانی می‌کند، تعریف می‌کند (Zeng et al, 2018: 276). با افزایش جمعیت شهرها وجود فضاهایی سرزنده برای فعالیت‌های اجتماعی و پر کردن اوقات فراغت اهمیت بسیاری یافته است (Habibi et al., 2016: 163). هدف از ایجاد سرزندگی شهری، ارتقاء کیفیت زندگی شهروندان است و با ابعاد مختلف اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و کالبدی مرتبط است (Golkar, 2007: 74). امروزه تأمین نشاط و سرزندگی شهری به یکی از دغدغه‌های اصلی نظام مدیریت به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه شده است (Latifi et al., 2014: 28). در حال حاضر، برنامه‌های توسعه شهری کشورمان با تفکرات مدرنیستی و جزءنگر در دهه‌های گذشته سبب شده تا شهر به‌مثابه موجودی زنده، شادابی و سرزندگی خود را از دست داده است (Mortazeh Garmin et al., 2017: 5) و در گسستی عمیق با سنت گذشته خود، خودرو مدار و بر مبنای تسهیل هر چه بیشتر حرکت سواره بوده و آن‌چنان‌که باید به فضاهای شهری، اهمیت آن‌ها در ایجاد سرزندگی و پویایی شهری و ارتقای کیفیت‌های محیطی در فضاهای شهری توجه نشده است (Sheikh and Rezai, 2017: 85). در این میان شهر ارومیه به‌عنوان مرکز استان آذربایجان غربی و یکی از شهرهای مهاجرپذیر با برهم خوردن تعادل میان جمعیت و امکانات، باعث عدم ایجاد حس مکان و در نتیجه به عدم شکل‌گیری فضاهای جمعی سرزنده تنزل یافته است؛ متأسفانه امروزه به دلایل گوناگون در شهر ارومیه به ایجاد فضاهای سرزنده توجه نمی‌شود زیرا جایگاه چنین فضاهایی به‌درستی تعریف نشده است. در آفرینش سرزندگی شهرها ساکنان نقش کلیدی دارند اما خود ساکنان نسبت به این موضوع بی‌تفاوت هستند یا از آن آگاهی ندارند از طرفی فضاهای عمومی شهری، بدون هیچ‌گونه بار فرهنگی و اجتماعی به حیات خود ادامه می‌دهند و این امر باعث تشدید بحران هویت و عدم سرزندگی در آن‌ها شده است. با توجه به اهمیت و ضرورت موضوع، این پژوهش در تلاش است تا مؤلفه‌های سرزندگی شهری را در شهر ارومیه بررسی نماید. به این منظور پژوهش حاضر به دنبال پاسخ به سوالات ذیل است:

۱- رابطه پایگاه اجتماعی- اقتصادی شهروندان و میزان سرزندگی شهر ارومیه چگونه است؟

۲- وضعیت مؤلفه‌های سرزندگی شهری ارومیه از دیدگاه شهروندان در چه سطحی است؟

پیشینه و مبانی نظری تحقیق:

مفاهیمی همچون سرزندگی، کیفیت معاش، محیط زندگی، کیفیت مکان، ادراک همسایگی، کیفیت زندگی و پایداری که با کیفیت محیطی و احساس خوشی و خوبی مرتبط هستند با همدیگر همپوشان بوده و اغلب با عنوان واژه‌های مترادف استفاده می‌شوند اما اغلب در تقابل و تباین هستند (Kamp and Leidelmeijer, 2003: 5). تحقیقات مفهوم سرزندگی را به طیفی از عواملی همچون کیفیت زندگی، سلامت، حس ایمنی، دسترسی به خدمات، هزینه زندگی، استانداردهای زندگی راحت، حرکت و حمل‌ونقل، کیفیت هوا و مشارکت اجتماعی مرتبط ساخته است (Kennedy, 2010: 2). جیکوبز^۱ ۱۹۶۱ استدلال می‌کند که زندگی در شهرها شامل فعالیت‌های عابر پیاده در خیابان‌های شهر و زندگی شهری است که به‌شدت با زندگی عمومی در خیابان‌ها، میدان‌ها و پارک‌های شهری که در آن حوالی دیده می‌شود، ارتباط دارد (Zeng et al, 2018: 298). برای مفهوم سرزندگی، برابری گوناگونی در غرب وجود دارد. از جمله آن می‌توان به *Vitality, Viability, Vitality, Livability* اشاره نمود؛ که البته به‌جز *Vitality* لغات دیگر بیشتر به مفهوم زیست-پذیری و قابلیت زندگی نزدیک هستند (Cowan, 2005: 442). از نظر رابرت کوان سرزندگی و زیست‌پذیری در کنار هم آمده و

¹. Jacob

این گونه معنی داشته است: *Viability and Vitality* که ویژگی مراکز شهرهای کوچک و بزرگ موفق است. سرزندگی شهر بازتاب شلوغی آن در اوقات مختلف روز و در بخش‌های مختلف است. رابرت کوآن^۱ (۲۰۰۵)، در لغتنامه شهرسازی، سرزندگی را مناسب برای زندگی و فراهم آوردن کیفیت زندگی مطلوب تعریف می‌کند. جان روس، رئیس گروه معماری و محیط مصنوع انگلستان معتقد است برای ارجاع به سرزندگی باید از واژه کیفیت زندگی استفاده کرد. وی سرزندگی را کیفیت زندگی بدان گونه که توسط مردم در فضا ادراک و تجربه می‌شود تعریف می‌کند (Habibi et al., 2016: 162). از نظر مونتگمری^۳ (۱۹۹۵)، سرزندگی شامل قدرت حیات‌بخش تأثیر تحرک مکانی مردم در خیابان‌ها در زمان‌های مختلف و تنوع انسانی ناشی از آن است (Pakzad, 2007: 130).

شهر سرزنده از دید یان گل^۴ شهری است که فضاهای عمومی در آن دارای عملکرد و کارایی هستند چراکه این فضاهای بیرونی دعوت‌کننده بوده و به آسانی قابل استفاده هستند (Gehl, 1987: 24). لینچ سرزندگی را یکی از هفت محور اصلی کیفیت شهر می‌داند وی در طبقه‌بندی خود، عمدتاً معیارهای بیولوژیکی و اکولوژیکی را مدنظر قرار داده و تنها با این رویکرد به موضوع سرزندگی می‌پردازد (Lynch, 2011: 155-166). کالن،^۵ در «گزیده منظر شهر» اثرات زیباشناختی، جذابیت بصری و تجربه حسی شهر (دید، مکان و محتوا)، ناهمگونی بصری در سیمای کف و خیابان؛ هنر یکپارچگی بخشی بصری و ساختاری به مجموعه‌های شکل‌دهنده شهر را بررسی و سرمایه‌گذاری اجتماعی مردم و حس تملک نسبت به فضا را، معیار زنده‌بودن فضای شهری و درک سرزندگی می‌داند (Cullen, 2013: 1). لینچ^۶ در تئوری شکل شهر با بررسی سرزندگی در سطح کلان معتقد بود که سرزندگی به همراه ۵ عامل معنی، تناسب، دسترسی، نظارت، کارایی و عدالت محورهای عملکردی شکل خوب شهرند (Lynch, 2006: 150). از جمله معیارهای اصلی در سرزندگی خیابان‌ها و سایر فضاهای عمومی می‌توان به تنوع فعالیت‌ها، کارکردها و کالبد آن‌ها اشاره نمود و عامل امنیت شهری را نیز باید جزء جدایی‌ناپذیر سرزندگی دانست (Latifi et al., 2013: 31).

جیکوبز (۲۰۰۲)، طی تحقیقی در شهرهای آمریکایی، در نتیجه در ارتباط با بحث سرزندگی اشاره می‌دارد که منطقه و هر تعداد از بخش‌های درونی ممکن آن باید در خدمت بیش از یک و ترجیحاً بیش از دو کارکرد اصلی باشند. غالب بلوک‌ها باید کوتاه باشند، منطقه باید ترکیبی از ساختمان‌هایی با سن و شرایط متفاوت و تراکم فشرده کافی مردم باشد. لوپز و همکاران (۲۰۱۲)، به بررسی و ارزیابی به‌کارگیری مدل تحلیل همپوشانی داده‌ها در ارزیابی میزان سرزندگی شهری پرداخته و به‌ویژه بر ارزیابی میزان تأثیر فضای سبز بر سرزندگی شهری و نتایج آن اشاره دارد. وی در این تحقیق شهرهای اروپایی را ملاک عمل قرار داده و نشان می‌دهد فضای سبز در ارتقای سرزندگی شهری و کیفیت زندگی مؤثر بوده است. میکائیلی‌هاچه سو و آذر (۱۳۹۶)، به مطالعه بررسی و ارزیابی تطبیقی سرزندگی شهری در محله‌های اختصاصی و محلات سنتی با رویکرد توسعه پایدار در جغرافیا؛ مطالعه موردی کلان‌شهر تبریز پرداختند. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که تفاوت معناداری از نظر پایداری و سرزندگی شهری بین محلات سنتی و محله‌های اختصاصی وجود دارد. رفیعیان و همکاران (۱۳۹۵)، در مقایسه تطبیقی سرزندگی شهری در محله‌های شهری (نمونه موردی شهر کامیاران) با هدف تشخیص عوامل و معیارهای اثرگذار بر میزان سرزندگی محله‌ها و مقایسه تطبیقی سرزندگی شهری در محله‌های «کامیاران کهنه» و «صلاح‌الدین ایوبی» شهر کامیاران، با استفاده از معیارهای شناسایی شده است. نتایج پژوهش نشان داد که وضعیت سرزندگی در دو محله کامیاران کهنه و صلاح‌الدین ایوبی مناسب نیست و محله صلاح‌الدین با میانگین ۹۲/۲، وضعیت بهتری نسبت به محله کامیاران کهنه با میانگین ۲/۵۴ دارد.

روش تحقیق و شناخت محدوده:

روش تحقیق این پژوهش توصیفی-تحلیلی و مبتنی بر مطالعات اسنادی، کتابخانه‌ای و بررسی‌های میدانی است. در پژوهش حاضر به سنجش و ارزیابی وضعیت مؤلفه‌های سرزندگی شهر ارومیه از منظر شهروندان، با روشی پیمایشی و با توزیع پرسشنامه، با بهره‌گیری از طیف لیکرت پرداخته شده است. در خصوص روایی مقیاس اندازه‌گیری، از نظرات ۱۲ تن از اساتید، صاحب‌نظران و کارشناسان ذیصلاح در جهت سنجش اعتبار محتوایی بهره برده شد. پایایی تحقیق نیز به روش آلفای کرونباخ محاسبه گردیده و ضریب آن ۰/۷۸۵ به دست آمد که نشان از پایایی این پرسشنامه داشت. در فرایند پرسشگری با علم به این که جامعه آماری پژوهش مورد مطالعه در سال ۱۳۹۵ برابر ۷۰۵۸۰۵

¹. Cowan

²Roos.j

³Montgomery

⁴Jan Gehl

⁵Cullen

⁶Lynch

نفر گزارش شده است، حجم نمونه، بر اساس فرمول کوکران، با سطح معناداری ۹۵ درصد، ۳۸۳ نفر و روش نمونه‌گیری به صورت نمونه‌گیری تصادفی است. جهت تحلیل داده‌ها از رگرسیون چند متغیره، آماره تی تک نمونه‌ای و آزمون کروسکال و از نرم‌افزار آماری SPSS استفاده شده است. محدوده مورد مطالعه شهر ارومیه است. این شهر مرکز شهرستان ارومیه و مرکز استان آذربایجان غربی در فاصله ۱۸ کیلومتری دریاچه ارومیه، بر پهنه‌ای به مساحت ۸۵۷۷/۳ هکتار واقع شده و در حال حاضر دارای ۵ منطقه شهری است (*Planning and Consulting Engineers, 2010*). رودخانه شهر چایی به‌عنوان یکی از بارزترین نماد عینی سازمان کالبدی شهر، در امتداد شرقی و غربی، شهر را به دو قسمت متمایز شمالی و جنوبی تقسیم می‌کند. ارومیه، طبق سرشماری عمومی نفوس و مسکن کشور در سال ۱۳۹۵ دارای ۷۰۵۸۰۵ نفر جمعیت بوده است. منطقه ۲ با ۱۹۹۸۶۶ پرجمعیت‌ترین و منطقه ۵ با ۵۳۵۵۱ کم‌جمعیت‌ترین مناطق می‌باشند (*Iran Statistical Center, 2016*).

جدول ۱- مشخصات مناطق شهر ارومیه

مناطق	تعداد ناحیه	تعداد محلات	جمعیت	مساحت (هکتار)
منطقه ۱	۳	۱۶	۱۳۸۶۲۰	۲۰۵۵
منطقه ۲	۳	۱۸	۱۹۹۸۶۶	۱۹۲۳
منطقه ۳	۳	۱۳	۱۳۸۸۷۰	۷/۲۱۴۰
منطقه ۴	۴	۱۲	۱۳۳۲۲۱	۸/۱۲۱۰
منطقه ۵	۲	۱۰	۵۳۵۵۱	۶/۱۰۴۲

منبع: (شهرداری ارومیه، ۱۳۹۵).

بحث و یافته‌ها:

به‌منظور ارزیابی وضعیت شاخص‌های سرزندگی شهری در شهر ارومیه بر اساس روش کوکران از ۳۸۳ نفر پرسشگری شده است. جدول ۱ مشخصات نمونه آماری را نشان می‌دهد.

جدول ۲- مشخصات نمونه آماری

جنسیت	تعداد	درصد	سن	تعداد	درصد	تحصیلات	تعداد	درصد	مدت سکونت	تعداد	درصد
مرد	۲۳۳	۳۹/۲	۱۵-۳۰ سال	۸۷	۳۲/۷	دیپلم	۷۰	۱۸/۳	کمتر از ۵ سال	۵	۱/۳
			۳۱-۴۵ سال	۱۳۲	۳۴/۵	فوق‌دیپلم	۱۲۸	۳۳/۴	بین ۶ تا ۱۲ سال	۱۳۲	۳۴/۵
زن	۱۵۰	۶۰/۸	۴۶-۶۰ سال	۱۱۱	۲۹	لیسانس	۱۳۲	۳۴/۵	بین ۱۳ تا ۱۹ سال	۲۱۷	۵۶/۷
			۶۰ سال و بالاتر	۵۳	۱۳/۸	فوق‌لیسانس	۵۰	۱۳/۱	بین ۲۰ تا ۲۶ سال	۲۰	۵/۲
						دکتری	۳	۰/۸	۲۷ سال به بالا	۹	۲/۳

منبع: (یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۷)

بررسی رابطه پایگاه اجتماعی- اقتصادی شهروندان و میزان سرزندگی شهری:

رابطه پایگاه اجتماعی- اقتصادی شهروندان و میزان سرزندگی شهری (شاخص اقتصادی، شاخص اجتماعی، شاخص فضایی و شاخص تجربی) در شهر ارومیه با استفاده از مؤلفه‌های تحصیلات و مدت سکونت در شهر با بهره‌گیری از رگرسیون چند متغیره مورد بررسی قرار گرفت. نتایج به‌دست‌آمده از آزمون نشان می‌دهد که مقدار R برابر با ۰/۸۴۶ است که رابطه بین پایگاه اجتماعی- اقتصادی شهروندان و میزان سرزندگی شهری را تأیید می‌کند.

جدول ۳- آماره تعیین رگرسیون بین پایگاه اجتماعی- اقتصادی و میزان سرزندگی شهری

ضریب همبستگی چندگانه R	ضریب تعیین R^2	ضریب تعیین اصلاح‌شده R^2	خطای معیار
۰/۸۴۶	۰/۷۶۹	۰/۷۰۰	۱/۲۰

منبع: (یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۷)

در جدول ۳ ضریب تعیین ۰/۷۶۹ است. مقدار تبیین نشان می‌دهد که افزایش ضریب پایگاه اجتماعی - اقتصادی ۰/۷۶۹ درصد بر افزایش میزان سرزندگی شهری تأثیر می‌گذارد. در جدول ۴ مقدار F محاسبه شده ۲۳/۲۹۳ است که در سطح ۰/۹۵ درصد ($sig = ۰/۰۰۰$) معنی‌دار بودن دو متغیر را تأیید می‌کند.

جدول ۴- تحلیل واریانس و رگرسیون خطی بین پایگاه اقتصادی اجتماعی و میزان سرزندگی شهری

منبع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	کمیت F	سطح معنی‌داری
اثر رگرسیونی	۲۷۱/۵۰۱	۸	۳۴/۰۶۳	۲۳/۲۹۳	۰/۰۰۰
باقیمانده	۷۱/۶۵۴	۴۹	۱/۶۴۲		
کل	۳۴۴/۱۱۵	۵۸			

منبع: (یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۷)

درباره اهمیت و تأثیر متغیرهای مستقل در پیشگویی معادله رگرسیون می‌بایست از مقادیر بتا ($Beta$) استفاده کرد. با توجه به اینکه مقادیر بتا استاندارد شده است، پس می‌توان درباره تأثیر نسبی متغیرها با استفاده از آن قضاوت کرد. بالا بودن ضریب بتا اهمیت نسبی و تأثیر آن را در پیشگویی متغیر وابسته نشان می‌دهد. در جدول ۵ مقدار نشان می‌دهد به ازای یک واحد متغیر در انحراف معیار پایگاه اقتصادی - اجتماعی، باعث خواهد شد که انحراف معیار شاخص‌های سرزندگی با توجه به مؤلفه‌های تحصیلات و مدت سکونت در منطقه به اندازه ۰/۴۱۴ و ۰/۳۵۹ تغییر پیدا کند. بر این اساس می‌توان گفت متغیر تحصیلات با مقدار بتای ۰/۴۱۴ بالاترین تأثیر را بر میزان شاخص‌های سرزندگی شهری مورد مطالعه دارد؛ و کمترین تأثیر نیز مربوط به مؤلفه مدت سکونت در شهر ارومیه با مقدار بتای ۰/۳۵۹ است.

جدول ۵- آماره‌های متغیرهای وارد بر مدل رگرسیونی

نام متغیر	ضرایب غیراستاندارد		ضرایب استاندارد شده	T	سطح معنی‌داری
	خطای				
عرض از مبدأ	۵/۳۱۵	۳/۳۹۰	-	۱۸/۲۱۷	۰/۰۰۰
تحصیلات	۰/۱۰۹	۰/۲۰۸	۰/۴۱۴	۷/۸۶۱	۰/۰۰۰
مدت سکونت در منطقه	۰/۱۰۱	۰/۱۸۶	۰/۳۵۹	۶/۱۷۰	۰/۰۰۰

منبع: (یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۷)

- ارزیابی سرزندگی شهر ارومیه در شاخص اقتصادی:

برای بررسی سرزندگی شهری از دیدگاه شهروندان شهر ارومیه، از آزمون T تک نمونه‌ای استفاده شده است. با توجه به استفاده از طیف لیکرت (۱ تا ۵) در پرسشنامه که حد متوسط آن عدد ۳ محسوب می‌شود؛ اگر میانگین پاسخها از ۳ بالاتر باشد، نشان‌دهنده سرزندگی بالا و در صورتی که از ۳ پایین‌تر باشد، نشان‌دهنده سرزندگی پایین است. به منظور بررسی بعد اقتصادی از ۱۳ گویه استفاده شده است. نتایج آزمون T نشان می‌دهد که بیشتر گویه‌ها امتیاز وزنی کمتر از حد متوسط را کسب کرده‌اند. به لحاظ آماری سطح معناداری متغیرها کمتر از ۰/۰۵ در نظر گرفته شده است.

جدول ۶- آزمون T برای بررسی بعد اقتصادی سرزندگی

گویه‌ها	میانگین	انحراف معیار	T	sig	اختلاف میانگین	با ضریب اطمینان ۹۵ درصد	
						حد پایین	حد بالای
در شهر ارومیه، دسترسی برابر به موقعیت‌های اقتصادی وجود دارد؟	۱/۲۶	۰/۱۲۸	-۱/۵۹	۰/۰۰۰	-۰/۲۸۴	-۰/۰۰۴	۰/۳۴۷
در شهر ارومیه، بازار و مراکز خرید متعدد و مناسبی وجود دارد؟	۱/۳۲	۰/۱۳۰	-۱/۸۸	۰/۰۵۰	-۰/۲۱۷	-۰/۱۴۸	۰/۳۲۲
در شهر ارومیه، جاذبه‌ها، فضاها و امکانات لازم برای جذب گردشگر وجود دارد؟	۱/۲۰	۰/۱۲۲	-۱/۴۳	۰/۰۰۰	-۰/۲۰۸	-۰/۰۰۹	۰/۳۱۳
در شهر ارومیه، واحدهای کار/ زندگی وجود دارد (ساکنین در داخل منزل خود مشغول کار باشند مثل سوپرمارکت در طبقه همکف)	۲/۲۸	۰/۱۸۸	۲/۰۸	۰/۰۰۰	-۰/۳۴۷	-۰/۱۸۷	۰/۴۲۹
در شهر ارومیه، دسترسی به فرصت‌های برابر جهت استفاده از منابع و امکانات وجود دارد؟	۱/۱۹	۰/۱۱۲	-۱/۳۷	۰/۱۰۴	-۰/۲۰۶	-۰/۰۵۰	۰/۲۱۹
در شهر ارومیه، شغل به اندازه کافی برای ساکنین وجود دارد (در خود منطقه اشتغال‌زایی وجود دارد)؟	۱/۱۸	۰/۱۱۷	-۱/۳۰	۰/۱۳۲	-۰/۲۰۵	-۰/۰۱۱	۰/۱۸۹
در شهر ارومیه، ساکنین در فعالیت‌های اقتصادی فرصت‌های برابری دارند؟	۲/۴۵	۰/۲۰۲	۲/۱۷	۰/۰۳۰	-۰/۳۱۸	-۰/۱۴۰	۰/۳۹۷
در شهر ارومیه، مراکز متعدد فروش و خرده‌فروشی وجود دارد؟	۱/۱۹	۰/۱۱۵	-۱/۲۹	۰/۰۰۰	-۰/۲۱۰	-۰/۰۲۸	۰/۲۲۰

۰/۳۰۰	-۰/۰۶۲	-۰/۲۱۱	۰/۰۰۰	-۱/۶۷	۰/۱۴۷	۱/۸۶	در شهر ارومیه، فعالیت‌های اقتصادی گوناگون و متنوعی وجود دارد؟
۰/۴۱۲	-۰/۱۴۷	-۰/۳۷۴	۰/۰۰۰	۲/۰۷	۰/۱۹۷	۲/۲۸	در شهر ارومیه، اکثریت مغازه‌ها به صورت اجاره‌ای اداره می‌شوند. (تعداد افرادی که مالک مغازه هستند کم است)؟
۰/۵۱۷	-۰/۱۵۷	۰/۳۲۴	۰/۰۲۰	۲/۱۸	۰/۲۱۸	۲/۶۹	در شهر ارومیه، نسبت بالایی از زنان در بخش‌های اقتصادی فعال هستند؟
۰/۳۴۶	-۰/۱۰۹	-۰/۳۱۵	۰/۰۰۰	۲/۰۰	۰/۱۵۲	۲/۱۷	در شهر ارومیه، خدمات تجاری و تفریحی (خرده‌فروشی، رستوران، کافه و...) توانسته نظر شهروندان را جلب نمایند؟
۰/۳۱۵	-۰/۱۰۰	-۰/۳۰۳	۰/۰۰۰	-۱/۹۷	۰/۱۴۹	۲/۱۱	در شهر ارومیه، فعالیت‌های اقتصادی در خود مناطق وجود دارد؟

منبع: (یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۷).

به‌طور کلی با توجه به نتایج آزمون T میزان سرزندگی شهر ارومیه در شاخص اقتصادی با میانگین (۲/۱۴) پایین‌تر از حد متوسط است.

- ارزیابی سرزندگی شهر ارومیه در شاخص اجتماعی:

برای بررسی شاخص اجتماعی سرزندگی از ۱۵ گویه استفاده شده است. با توجه به نتایج آزمون T تک نمونه‌ای می‌توان گفت نیمی از گویه‌ها امتیاز وزنی در حد متوسط و بالاتر به دست آورده‌اند. به لحاظ آماری سطح معناداری متغیرها کمتر از ۰/۰۵ در نظر گرفته شده است.

جدول ۷- آزمون T برای بررسی بعد اجتماعی سرزندگی

با ضریب اطمینان ۹۵ درصد	اختلاف میانگین	sig	T	انحراف معیار	میانگین	گویه‌ها	حد بالای سرزندگی	
							حد پایین سرزندگی	حد بالای سرزندگی
۰/۲۱۶	۰/۰۳۲	۰/۱۴۶	۰/۰۰۰	۲/۲۷	۰/۲۴۷	۳/۶۴	در شهر ارومیه، شهروندان حضور فعالی در مراسم و نشست‌های عمومی دارند؟	۰/۳۲
۰/۲۱۲	۰/۰۶۵	-۰/۱۸۷	۰/۰۱۰	۲/۳۱	-۰/۲۴۳	۳/۶۰	در شهر ارومیه، گرایش‌ها، احساسات و وابستگی‌های نسبت به عناصر و ارزش‌های محلی و قومی وجود دارد (هویت محلی)؟	۰/۰۶۵
۰/۱۱۹	۰/۰۰۳	۰/۰۴۲	۰/۰۰۰	۱/۱۶	۰/۱۲۹	۲/۱۷	در شهر ارومیه، مردم در مقابل تخطی و کج روی نسبت به ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی صورت هستند؟	۰/۰۰۳
۰/۱۲۷	۰/۰۰۸	۰/۰۶۵	۰/۰۰۰	۱/۲۴	۰/۱۴۷	۲/۳۷	در شهر ارومیه، امکانات و تسهیلات مناسبی (اعم از فضاهای جذاب، سنگفرش، حفظ چریم نسبت به خیابان و...) برای عابران پیاده در نظر گرفته شده است؟	۰/۰۰۸
۰/۲۸۹	۰/۱۵۲	۰/۲۱۵	۰/۰۰۰	۳/۱۴	۰/۳۱۷	۴/۱۰	در مناطق شهر ارومیه کاربری‌های تجاری، اداری، خدماتی و ... به‌وفور یافت می‌شوند؟	۰/۱۵۲
۰/۲۱۰	-۰/۰۴۰	۰/۰۷۰	۰/۰۷۰	۲/۲۱	-۰/۲۲۷	۳/۴۰	در مناطق شهر ارومیه، مکان‌های عمومی مختلفی وجود دارند که باعث می‌شوند افراد با یکدیگر تعامل داشته باشند	-۰/۰۴۰
۰/۱۶۵	-۰/۰۰۱	-۰/۰۲۸	۰/۱۳۲	۱/۱۰	۰/۱۱۹	۲/۱۷	در شهر ارومیه، مردم قوانین ترافیکی را به‌خوبی رعایت می‌کنند؟	-۰/۰۰۱
۰/۲۹۰	۰/۱۶۹	۰/۲۴۳	۰/۰۰۰	۳/۵۴	۰/۳۴۰	۴/۵۲	در شهر ارومیه، از جان، مال، ناموس و حریم خصوصی افراد جامعه در برابر ضد ارزش‌ها حفاظت می‌شود (امنیت)؟	۰/۱۶۹
۰/۰۸۹	۰/۰۰۲	۰/۰۱۰	۰/۰۰۰	۱/۰۴	۰/۱۲۴	۲/۰۱	در شهر ارومیه، زمین‌های ورزشی برای شهروندان زیاد است؟	۰/۰۰۲
۰/۱۳۳	۰/۰۲۸	۰/۱۰۷	۰/۰۰۰	۲/۰۷	۰/۲۱۶	۳/۰۹	در شهر ارومیه، تعاملات اجتماعی میان شهروندان مناسب است؟	۰/۰۲۸
۰/۱۳۸	۰/۰۰۹	-۰/۱۱۲	۰/۰۱۷	۲/۱۱	-۰/۲۲۰	۳/۱۱	در شهر ارومیه، کیفیت امکانات آموزشی در سطح مناسبی قرار دارد؟	۰/۰۰۹
۰/۰۴۴	۰/۰۰۱	۰/۰۳۷	۰/۰۰۰	۱/۹۲	۰/۱۸۵	۲/۶۴	در شهر ارومیه، فعالیت‌های اقتصادی در خود مناطق وجود دارد؟	۰/۰۰۱
۰/۰۶۵	۰/۰۰۳	-۰/۰۴۱	۰/۱۲۰	-۱/۱۳	۰/۱۹۰	۲/۷۱	در شهر ارومیه، کیفیت حمل‌ونقل همگانی مناسب است؟	۰/۰۰۳
۰/۰۱۶	۰/۰۰۱	-۰/۰۰۲	۰/۲۴۳	-۱/۰۱	۰/۱۵۴	۲/۱۶	در شهر ارومیه، نظارت کافی بر کار اصناف وجود دارد؟	۰/۰۰۱
۰/۲۶	۰/۰۱۰	-۰/۰۲۷	۰/۲۱۳	-۱/۱۰	۰/۱۶۲	۲/۲۶	در شهر ارومیه، کیفیت امکانات بهداشتی در سطح مطلوبی قرار دارد؟	۰/۰۱۰

منبع: (یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۷).

به‌طور کلی میانگین به‌دست‌آمده در شاخص اجتماعی (۳/۰۱) است که از حد متوسط، بالاتر است و به لحاظ آماری با توجه به مقدار sig (۰/۲۴۳) معنادار نیست.

– ارزیابی سرزندگی شهر ارومیه در شاخص فضایی: برای بررسی شاخص فضایی سرزندگی از ۱۴ گویه استفاده شده است. بیشتر گویه‌های مورد بررسی میانگینی پایین‌تر از حد متوسط دارند. به استثناء گویه ۸ و ۹ که بالاتر از حد متوسط است البته با توجه به اینکه گویه ۸ دارای سطح معنی‌داری بالاتر از ۰/۰۵ است که به لحاظ آماری معنادار نیست و نمی‌توان این نتیجه را به کل مناطق شهر نسبت داد.

جدول ۸- آزمون T برای بررسی بعد فضایی سرزندگی

گویه‌ها	میانگین	انحراف معیار	T	sig	اختلاف میانگین	با ضریب اطمینان ۹۵ درصد	
						حد پایین سرزندگی	حد بالای سرزندگی
در شهر ارومیه، تسهیلات مختلف رفاهی به اندازه کافی وجود دارد	۲/۸۲	۲/۳۳۵	-۱/۵۲	۰/۱۲۹	-۰/۱۷۷	-۰/۴۰۷	-۰/۰۵۲
در شهر ارومیه پارکینگ‌های متعددی برای شهروندان وجود دارد؟	۲/۰۲	۰/۵۵۵	-۰/۷۵۰	۰/۳۲۸	-۰/۰۲۰	-۰/۰۳۳	-۰/۰۷۵
در شهر ارومیه، کاربری‌های مختلط (ترکیبی از کاربری‌های مختلف، اداری، تجاری، خدماتی و...) وجود دارند؟	۲/۳۹	۱/۱۵۸	۶/۸۱۱	۰/۰۰۰	۰/۳۹۵	۰/۲۸۱	۰/۵۰۸
در شهر ارومیه، دسترسی ساکنان به محل کار و فعالیت مطلوب است	۲/۵۹	۱/۰۲۶	-۷/۹۳۰	۰/۰۰۰	-۰/۴۰۷	-۰/۵۰۸	-۰/۳۰۶
در شهر ارومیه، کاربری‌ها به صورت مناسب و برحسب نیاز ساکنین توزیع شده است؟	۱/۹۲	۰/۹۰۳	-۲۱/۵۰	۰/۰۰۰	-۱/۰۳۵	-۱/۱۲۹	-۰/۹۴۰
در شهر ارومیه، آلودگی صوتی (صدای وسایل نقلیه، کارگاه‌های درون مناطق و ...) فراوانی وجود دارد؟	۳/۴۶	۱/۰۴۲	۸/۸۷۳	۰/۰۰۰	۰/۴۶۲	۰/۳۶۰	۰/۵۶۵
در شهر ارومیه، سیستم جمع‌آوری زباله دارای وضعیت مناسبی است؟	۲/۱۶	۰/۹۲۶	-۱۸/۰۸۸	۰/۰۰۰	-۰/۸۳۷	-۰/۹۲۸	-۰/۷۴۶
در شهر ارومیه، شهرداری شهر پاکیزه‌ای را برای شهروندان مهیا ساخته است؟	۳/۰۳	۱/۰۶۰	-۰/۶۵۱	۰/۵۱۱	-۰/۰۳۵	-۰/۰۶۹	-۰/۱۳۹
در شهر ارومیه، فضاهای عمومی (میدان‌ها، پارک‌ها) به اندازه کافی وجود دارد؟	۳/۵۶	۱/۰۶۷	۱۰/۴۹۷	۰/۰۰۰	۰/۰۱۰	۰/۲۴۶	۰/۳۱۹
در شهر ارومیه، ساکنان نسبت به آلودگی هوا شکایتی ندارند؟	۲/۳۴	۰/۲۶۴	۳/۲۸۱	۰/۰۰۰	۰/۱۸۲	۰/۰۶۸	۰/۱۵۵
در شهر ارومیه، میزان خدمات‌رسانی نهادهای مختلف (پلیس، اورژانس، آتش‌نشانی و ...) مناسب است	۲/۹۱	۱/۰۰۹	-۱/۶۳۰	۰/۱۰۳	-۰/۰۸۲	-۰/۱۱۶	-۰/۰۱۲
در شهر ارومیه، کیفیت مکان‌های فرهنگی – اوقات فراغتی (رستوران‌ها، سینماها، باغ‌ها و ...) در سطح قابل قبولی است	۲/۲۴	۰/۸۶۹	-۱۷/۳۵۲	۰/۰۰۰	-۰/۷۵۵	-۰/۸۳۹	-۰/۶۶۰
در شهر ارومیه، فناوری‌های مدرن (مانند اینترنت، BRT و ...) به اندازه کافی وجود دارد	۲/۹۹	۰/۲۹۷	۲/۴۲۹	۰/۰۰۰	۰/۰۲۸	۰/۰۶۳	۰/۰۸۶
در شهر ارومیه، سیستم جمع‌آوری فاضلاب دارای وضعیت مناسبی است	۱/۳۹	۰/۰۶۴	-۱/۳۶	۱/۱۲۹	-۰/۰۲۴۲	-۰/۰۱۱	-۰/۰۲۰

منبع: (یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۷).

در کل آزمون T تک نمونه‌ای برای شاخص فضایی با میانگین (۲/۵۳) نشان می‌دهد، ساکنان این شهر فضای شهر را در سطح مطلوبی ارزیابی نمی‌کنند.

– ارزیابی سرزندگی شهر ارومیه در شاخص تجربی:

برای بررسی شاخص تجربی سرزندگی از ۱۳ گویه استفاده شده است. نتایج آزمون T نشان می‌دهد هیچ‌یک از گویه‌های مورد مطالعه میانگین وزنی بالاتر از حد متوسط را کسب نکرده‌اند.

جدول ۱۰- آزمون T برای بررسی بعد فضایی سرزندگی

گویه‌ها	میانگین	انحراف معیار	T	sig	اختلاف میانگین	با ضریب اطمینان ۹۵ درصد	
						حد پایین سرزندگی	حد بالای سرزندگی
در شهر ارومیه، چشم‌اندازها و محوطه‌سازی‌های مناسب وجود دارد؟	۲/۷۵	۲/۱۰۵	-۸/۶۵	۰/۰۰۰	-۰/۶۴۷	-۰/۳۵۱	۰/۱۲۷
در شهر ارومیه، مبلمان شهری (مانند وجود چراغ‌های مختلف در سطح منطقه، نیمکت در فضاهای عمومی و...) مناسب است؟	۲/۸۶	۱/۱۲۱	-۶/۳۵۹	۰/۰۰۰	۰/۱۲۰	-۰/۲۳۳	۰/۱۷۵
در شهر ارومیه، درختان خیابانی، سنگ‌فرش بلوار، چمن و پیاده‌رو سبب جذابیت و تشویق مردم به گردش در خیابان‌ها می‌شود (پذیرا بودن محیط)؟	۲/۱۴	۱/۱۰۹	-۶/۱۷۴	۰/۰۰۰	۰/۲۶۸	۰/۲۹۷	۰/۱۰۸
در شهر ارومیه، فضاهای سبز طراحی شده و زیبای فراوانی وجود دارد؟	۲/۵۳	۱/۲۱۶	-۷/۹۳۰	۰/۰۰۰	-۰/۴۰۷	-۰/۵۰۸	-۰/۳۰۶
در شهر ارومیه، در فصول مختلف سال بوهای دل‌نشین به مشام می‌رسد (به علت وجود گیاهان مختلف و خوشبو)؟	۱/۶۴	۲/۸۱۲	-۱۳/۱۷	۰/۰۰۰	-۱/۰۲۵	-۱/۱۲۹	-۰/۹۴۰
در شهر ارومیه، نورپردازی مناسب است (منظور از نورپردازی وجود نور در طول مدت شب است که سبب ایمنی می‌شود)؟	۲/۶	۲/۳۴۲	-۵/۱۶۲	۰/۰۰۰	۰/۴۳۸	-۰/۲۸۷	۰/۴۰۵
در شهر ارومیه، مسیرهای جریان حرکت پیاده‌رو ایمن و مجزاست؟	۱/۲۰	۰/۲۹۵	-۱۹/۳۴۰	۰/۰۰۰	-۰/۹۲۴	-۰/۸۲۴	-۰/۷۶۱
در شهر ارومیه، به‌طور کلی فضای شهر برای شهروندان از جذابیت بالایی برخوردار است؟	۱/۰۶	۱/۸۲۰	-۱۵/۱۰۴	۰/۰۰۰	-۰/۵۳۵	-۰/۴۶۹	۰/۵۲۱
در شهر ارومیه، درختان خیابانی سبب ایجاد سایه به روی پیاده‌روها شده‌اند؟	۲/۰۹	۱/۰۰۷	-۹/۳۶۴	۰/۰۰۰	۰/۲۱۰	۰/۱۴۶	۰/۲۱۰
در شهر ارومیه، بین محل فعالیت ساکنین و منزل آن‌ها فاصله چندانی وجود ندارد؟	۲/۴۶	۰/۳۲۹	-۳/۱۱۰	۰/۰۰۰	۰/۱۲۷	۰/۰۱۸	۰/۱۲۴
در شهر ارومیه، مکان‌های مناسبی برای پیاده‌روی وجود دارد؟	۱/۸۷	۱/۰۵۹	-۱/۲۴۰	۰/۰۰۰	-۰/۱۸۲	۰/۱۰۶	۰/۱۱۲
در شهر ارومیه، خدمات حمل‌ونقل (تاکسی شبانه و روزانه، پارکینگ و ایستگاه‌ها) مناسب وجود دارد؟	۲/۸۵	۳/۹۷۱	-۱۱/۳۲۰	۰/۰۰۰	۰/۶۵۷	-۰/۳۶۹	-۰/۴۲۱
در مناطق شهر ارومیه، نمای ساختمان‌ها زیبا و جذاب است؟	۲/۱۱	۰/۱۸۹	-۲/۴۲۱	۰/۰۰۰	۰/۰۶۷	۰/۰۴۹	۰/۰۹۰

منبع: (یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۷).

از دیدگاه شهروندان شاخص بعد تجربی با میانگین (۲/۱۰) پایین‌تر از حد متوسط است و چندان مطلوب ارزیابی نمی‌شود. در حالت کلی می‌توان گفت که توزیع شاخص‌های سرزندگی در سطح شهر ارومیه به‌صورت ناعادلانه بوده است.

ارزیابی سرزندگی شهری و رتبه‌بندی شاخص‌های آن در شهر ارومیه: با توجه به جدول ۱۱ که میانگین شاخص سرزندگی را در شهر ارومیه نشان می‌دهد، بعد اجتماعی با میانگین (۳/۰۱) دارای بیشترین رتبه بوده و پس از آن به ترتیب بعد فضایی (۲/۵۳) در رتبه دوم، بعد اقتصادی (۲/۱۴) در رتبه سوم و در نهایت بعد تجربی (۲/۱۰) در رتبه چهارم قرار دارد.

جدول ۱۱- میانگین رتبه‌ای شاخص‌های سرزندگی در شهر ارومیه

اقتصادی	اجتماعی	فضایی	تجربی
۲/۱۴	۳/۰۱	۲/۵۳	۲/۱۰
رتبه سوم	رتبه اول	رتبه دوم	رتبه چهارم
جمع کل		۳۸۳	

منبع: (یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۷).

جدول ۱۲ بیانگر معنی‌دار بودن نتایج به‌دست‌آمده در سطح معنی‌داری ۰/۰۰۱ و با مقدار خطای کمتر از ۰/۰۰۱ است؛ بنابراین نتایج به‌دست‌آمده را می‌توان با معنی‌داری ۰/۹۹ پذیرفت.

جدول ۱۲- نتایج آماره آزمون کروسکال والیس در شهر ارومیه

آماره	اقتصادی	اجتماعی	فضایی	تجربی	جمع	ابعاد
						آماره
مقدار کای اسکوئر	۲۸/۳۴۱	۳۶/۲۱۱	۳۳/۲۰۷	۲۲/۶۵۴	۱۲۰/۴۳	
درجه آزادی	۳	۳	۳	۳	۳	
سطح معنی‌داری	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	

منبع: (یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۷).

نتیجه گیری:

این پژوهش با هدف سنجش و ارزیابی مؤلفه‌های سرزندگی شهر ارومیه از دیدگاه شهروندان انجام گرفته است. بدین منظور چهار مؤلفه اقتصادی، اجتماعی، فضایی و تجربی بکار بسته شد. مقدار تبیین نشان داد که ۷۶۹٪ درصد از تغییرات و بالا رفتن سطح میزان سرزندگی شهری (در ابعاد اقتصادی، اجتماعی، فضایی و تجربی) از پایگاه اجتماعی-اقتصادی ساکنان شهر تأثیر می‌پذیرد؛ بر این اساس متغیر تحصیلات با مقدار بتای ۰/۴۱۴ بالاترین تأثیر را بر میزان شاخص‌های سرزندگی شهری مورد مطالعه دارد. نتایج ارزیابی مؤلفه‌های سرزندگی شهری نشان داد که بعد اجتماعی با میانگین (۳/۰۱) دارای بیشترین رتبه بوده و پس‌از آن به ترتیب بعد فضایی (۲/۵۳) در رتبه دوم، بعد اقتصادی (۲/۱۴) در رتبه سوم و در نهایت بعد تجربی (۲/۱۰) در رتبه چهارم قرار دارد. نتایج پژوهش با یافته‌های یان گل (۲۰۱۰) که بر بعد اجتماعی سرزندگی فضاهای شهری تأکید دارد همسو است با توجه به یافته‌های این پژوهش می‌توان گفت که سرزندگی شهری در ارومیه با افزایش میزان تحصیلات، درآمد خانوار، مالکیت مسکن و در نهایت با ارتقاء پایگاه اجتماعی-اقتصادی رابطه معناداری دارد. با توجه به نتایج به‌دست‌آمده پیشنهادهایی در این راستا ارائه می‌گردد:

- احداث مراکز بهداشتی-درمانی در سطوح مناطق ۲ و ۵، توسعه و احداث مراکز آموزشی پیش از ازدواج
- افزایش سرانه آموزشی و فرهنگی در سطح منطقه ۲ به‌منظور کاهش تردد روزانه دانش آموزان، راه‌اندازی باشگاه‌های ورزشی، تقلیل آسیب اجتماعی از طریق نظارت و گشت شبانه در مناطق حاشیه‌نشین سطح منطقه ۲.
- ارتقای امنیت و حاکمیت نظارت اجتماعی و ایجاد بانک اطلاعاتی در زمینه مراکز فرهنگی سطح شهر در سطوح منطقه‌ای.
- باز توزیع خدمات عمومی با توجه به اصل نیاز؛ به‌گونه‌ای که (مناطق ۲ و ۴)، خدمات بیشتری دریافت کنند
- بازنگری اولویت‌های کاربری اراضی به‌منظور افزایش کیفیت کالبدی محیط و ایجاد جوامع فشرده، متنوع، سبز، سالم و با کاربری‌های مختلط حیاتی نزدیک گره‌های ارتباطی و سایر تسهیلات حمل‌ونقل.
- بازنگری اولویت‌های حمل‌ونقل به‌منظور دسترسی‌های مناسب شهروندان و در جهت توجه به پیاده‌روی، دوچرخه‌سواری، ارابه سواری، وسایل حمل‌ونقل عمومی به‌جای خودروهای شخصی و تأکید بر دسترسی نزدیک؛
- ایجاد مسکن شایسته، ارزان، امن، راحت و از نظر قومیتی و اقتصادی مختلط در راستای ارتقای سرزندگی شهروندان.

References:

1. Akhavan, A. Salehi, I. Toghani, S. (2018): *Assessing the Impact of Environmental - Physical Factors on the Vitality and Quality of Urban Streets (Case Study: Rare and Revolutionary Streets of Sari City)*, *Geography and Sustainability, Volume 8, Number 2*, pp. 29-15
2. Appleyard, D. (1981): *Livable streets*, Berkeley, CA, University of California press.
3. Appleyard, D., and M. Lintell (1972) *the Environmental Quality of City Streets: The Residents Viewpoint*, *Journal of the American Institute of Planners*, 38(2), pp. 84-101.
4. Bosselmann, P., Macdonald, E., Kronmeyer, T. (1999): *Livable streets revisited*, *Journal of the American Planning Association*, 65 (2), pp. 168-180.
5. Cowan, Robert (2005): *The dictionary of urbanism illustrated by Lucinda Rogers, preface by sir peter hall, streetwise*.
6. Cullen G. (2013): *The concise townscape*, (M. tabibian, Trans). Tehran university publication
7. Gehl, J. (1987): *Life between Buildings*, Van Nostrand Reinhold press.
8. Jacobs, J. (2002): *The Death and Life of Great American Cities*. The Modern Library, New York.
9. Golkar, K. (2007): *Concept of vitality in urban design*, *Journal of Safeh*, No. 44, pp. 66-75.
10. Habibi, K., Nastaran, M., Mohammadi, M. (2016): *Evaluation and Evaluation of Urban Public Spaces Vitality and its Role in Improving the Quality of Life of Cognitive Youth: East Nazar Street of Isfahan*, *Geography and Urban-Regional Design*, No. 19, Summer 2016, pp. 180-161
11. Hosseini Mofrad, M.H., Dolaii, P. (2013): *Investigating the Factors Affecting the Increased Sense of Market Live ness (Case Study of Bandar Abbas Old Market)*, *Conference on Architecture and Urban Development and Sustainable Development*, Khavaran Institute of Higher Education.
12. Iran Statistical Center (2016): *Latest Results of the General Census of Population and Housing*.

13. Jacobs, J. (2009): "The Death of the Great American Cities", Translated by Hamid Reza, Plato, Wish, Tehran University Press & Publishing, First Edition, No. 554.
14. Jacobs, A., Appleyard, D. (1987): *Toward an Urban Design Manifesto*, Journal of the American Planning Association, 53 (1), pp. 112-120.
15. Kamp, V.I. and Leidelmeijer, K. (2003): *Urban environmental quality and human well-being*, Landscape and Urban Planning 65(1):5-18
16. Khasto, M., Saeedi Rezvani, N. (2010): *Factors Affecting Urban Lifestyle, Creating a Lively Urban Space with Emphasis on the Concept of the Pawn Shop Center*, Urban Identity, 4 (6), pp. 74-6.
17. Kennedy, Rosemary, (2010): *Dimensions of livability: a tool for sustainable cities*, SB10 Conference held in April in Madrid, Spain
18. Latifi, GH, Jomahpour, M., Grivani, S. (2013): *A Comparative Comparison of Urban Living in South Majidieh and Saadatabad Neighborhoods*, Urban Management, No. 34, Spring 2014, pp. 40-27.
19. Lopes N. M. and S. Camanho, A. (2012): *Public Green Space Use and Consequences on Urban Vitality: An Assessment of European Cities*, Social Indicator Research, 1-17.
20. Lynch, K. (1981) *A Theory of Good City from*, MT Press, Cambridge.
21. Lynch, K. (2006): *City image*, (M. mozayyani, trans) Tehran: Tehran university publication, 6.
22. Lynch, K. (2011): *The Good City Theory*, Translated by Hossein Bahraini, Fifth Edition, Tehran University Press
23. Mikail Hachu Soo, G., Azar, AS. (2017): *Comparative Study and Evaluation of Urban Living in Private Neighborhoods and Traditional Neighborhoods with a Sustainable Development Approach in Geography: A Case Study of Tabriz Metropolitan Region*, Regional Planning Journal, Volume 28, No 1, 284-269.
24. Mortaz M., A., Mansouri, S. A., Javadi, Sh. (2017), "Landscape Approach to Building Valiasr Street Lively with Emphasis on Sample Case Location: Valiasr Street (between Vanak and Parkway Square)", Bagh Nazar, Fourteenth Year, No. 55, pp. 16-5.
25. Montgomery, J. (1995): *Urban vitality and the culture of cities*. Planning Practice and Research, 10(2), 101-110.
26. Pakzad, J. (2005): *Design Guide for Urban Spaces in Iran*, Ministry of Housing and Urban Planning, Deputy of Urban Planning and Architecture.
27. Pakzad, J. (2007): *Urban Space Design Guide*, Tehran: Shahidi Publications
28. Planning and Consulting Engineers (2010): *Master plan of Urmia*.
29. Rafiian, M., Piri, A., Yousefi, Z., Heydari, Q. (2016): *A Comparative Comparison of Urban Living in Urban Neighborhoods (Case Study of Kamyaran City)*, Journal of Paydar City, N. 3
30. Sattari Fard, Sh. (2015): *Investigating the Role of Religious Centers in Increasing the Livelyness of Contemporary Cities; Case Study: Imamzadeh Saleh Tajrish Area*, Tehran, Urban Management, No. 40, Fall 94, pp. 158-141.
31. Shamseddini, A., Nasibi, S. (1979): *The Role and Position of Urban Furniture Layout in the Vitality of Urban Spaces (Case Study: 11 Districts of Shiraz Municipality)*, Journal of Urban Research and Planning, Vol. 10, No. Consecutive 37, 139 (8), pp. 96-83.
32. Sheikhi, H., Rezaei, MR (2017): "Environmental Quality Assessment of Pedestrian Urban Spaces and Social Responsibility (Case Study: Ferdowsi Street of Ilam)", Journal of Urban Research and Planning, Eighth Year, Issue Twenty-ninth, pp. 98-83.
33. Yaghafuri, H., Kashafi Doost, D. (2018): *Evaluation and Evaluation of Right-to-City Components (Case Study: Piranshahr City)*, Journal of Urban Research and Planning, Volume 9, Issue 35, pp. 68-57.
34. Zeng, Chen, Yan Song, Qingsong He, Feixue Shen, (2018): *Spatially explicit assessment on urban vitality: Case studies in Chicago and Wuhan*, Sustainable Cities and Society, July 2018, Vol.40, pp.296-306.

Research Paper

Measuring and evaluating the status of urban vitality components from the perspective of citizens (Case Study: Urmia City)

Robab Hoseinzadeh: Assistant Professor of Geography & Urban Planning, PNU University, Tehran, Iran

Esmail Safaralizadeh¹: Assistant Professor of Urban Geography, PNU University, Tehran, Iran.

Received: 2019/1/16

pp: 163- 164

Accepted: 2019/8/24

Abstract

Nowadays, cities as living things require vitality and vitality. Creating and enhancing vitality in an urban environment requires the coherence of space characteristics to meet the needs of citizens, which in turn can lead to an increase in continuous presence and quality of life. This research carried out with the aim of measuring and evaluating urban vitality indicators in Urmia. The statistical population of the study consisted of citizens of five regions of Urmia city and the sample size in this study was 383 people. Sampling method was random sampling. This research is a survey based on purpose, applied and based on the research strategy, and a questionnaire has been used to collect data. Validity of the questionnaire obtained by content validity and its reliability through Cronbach's alpha (0.785). For data analysis, multivariate regression, single-sample T-test and Kruskal test with using SPSS software. The results of the research show that there is a significant relationship between the socio-economic status of citizens and the urban vitality rate in Urmia using the components of education and residence time in the region. Other findings showed that among the studied components, social dimension with the highest mean (3.01) had the highest rank and then the spatial dimension (2.53) was second, economic dimension (2.14) was in the third place and in the second place the final experimental side (2.10) is in fourth place. Finally, it concluded that the distribution of urban vitality components has been unfair in terms of citizens.

Key words: Urban space, Liveliness and vitality, urban vitality, quality of life, Urmia city.

Extended Abstract:

Introduction:

Today, successful cities are cities that are developed in accordance with the values, norms and desires of its inhabitants and provide creative, dynamic and vibrant spaces for their attendees. Conceptual vivacity is defined as urban space and is defined in both the micro and macro levels; in the macro level, in addition to the vivacity of the urban space, concepts such as fairness, efficiency, efficiency, efficiency ultimately; the vibrancy of the city will lead to vulnerability if sustained. Meanwhile, the city of Urmia as the capital of West Azerbaijan province and one of the settler cities, disrupting the balance between population and facilities, fails to create a sense of place and, consequently, in the absence of vibrant communal spaces, the spread of social injustice. Giving physical identity has declined. Considering the importance and necessity of this topic, this research is trying to analyze the components of urban vitality in Urmia. To this end, the present Study seeks to answer the following questions:

- 1- What is the relationship between the socio-economic base of citizens and the rate of life in Urmia?
- 2- What is the status of the components of Urmia's urban vitality from the citizens' point of view?

¹ - Corresponding Author: Email: kamyar_82@yahoo.com, Tel: 09143621146

Methodology:

The research method is descriptive-analytical and based on documentary studies, libraries and field studies. In the present study, the evaluation of the status of the components of the vitality of the city of Urmia from the citizens' point of view, using a survey method and distribution of a researcher-made questionnaire, using Likert spectrum. The validity of the scale measured by the opinions of 12 teachers, experts, and experts in the field of content validity. The reliability of the questionnaire was calculated by Cronbach's alpha method and its coefficient was 0.785, which indicates the reliability of this questionnaire. In the process of questioning with the knowledge that the statistical population of the study was 705805 people in 1395, the sample size, based on Cochran formula, with 95% significance level, 383 people and sampling method used. It is a coincidence. Multivariate regression, one-sample t-test and Kruskal-Wallis test used for data analysis and SPSS software.

Results and discussion:

In order to evaluate the status of urban vitality indicators in Urmia city based on Cochran method, 333 pppl intevi llll ll T-test used to examine urban vitality from the viewpoint of the citizens of Urmia. Given that the Likert spectrum (1 to 5) is used to answer the questionnaire questions, the average limit is therefore three, so if the mean is higher than three are, it indicates high vitality and if Lower than three indicates lower vitality. Thirteen items used to examine the economic dimension. T-test results show that most of the items gained less than average weight. 44 it wr eee.. t ennnnnnthe spatial index of vitality. Most of the items under study have lower than average averages. With the exception of items 8 and 9, which are above average, however, items 8 have a significant level above 5555 whihh is ttt sttt istically siii finnt ddd nnttt b aaaaaa t tee wlll cit aee.. Gee.55 itsss were used to assess the social vitality index. According to the results of the single-sample T-test, it can be said that half of the items gained a weighted average grade point average and higher. Overall, a single-sample T-test for the spatial index (2.53) shows that residents do not rate the city space at an optimal level. To test the empirical index of vitality, 13 items were used. The results of T-test showed that none of the studied items gained above average weight. From the citizens' point of view, the empirical dimension index is below average (2.10) and is not rated as favorable. In general, it can be said that the distribution of vitality indicators across the city of Urmia was uneven. Is. According to the average vitality index in Urmia city, social dimension has the highest rank (3.01), followed by spatial dimension (2.53), second, economic dimension (14.14, respectively). 2) In the third place and finally in the experimental dimension (2/10) is in the fourth place.

Conclusion::

Urban vitality is a concept of urban space and can be defined at both micro and macro levels; at the macro level, in addition to the vitality of urban spaces, concepts such as justice, efficiency, adaptability, flexibility, environmental quality are also included. It takes over. The purpose of this study was to evaluate and evaluate the components of Urmia city's vitality from the citizens' point of view. Four economic, social, spatial and empirical components were employed. The amount of explanation showed that the socio-economic base of the inhabitants of the city influences 0.769% of the changes and increase in the level of urban vitality (in economic, social, spatial and empirical dimensions). The results of the evaluation of the components of urban vitality showed that the social dimension with the mean (3.01) was the highest and then the spatial dimension (2.53) in the second place, economic dimension (2.14) in the third place respectively. Finally, the experimental dimension (2/10) ranks fourth. Regarding the frequency and results of the tests, it can be concluded that urban life in Urmia has a significant relationship with the increase of education, household income, housing ownership and ultimately with the improvement of socio-economic status.